

Azərbaycan enerji sahəsində nəhəng transformasiya prosesinin tərkib hissəsidir

Prezident İlham Əliyev "Bakı Enerji Həftəsi" çərçivəsində
28-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin
rəsmi açılış mərasimində iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 31-də "Bakı-Ekspo" Mərkəzində "Bakı Enerji Həftəsi" çərçivəsində 28-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz - "Caspian Oil&Gas" və 11-ci Xəzər Beynəlxalq Energetika və Yaşıl Enerji - "Caspian Power" sərgilərinin açılışında iştirak edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirin moderatoru, Böyük Britaniyanın "ICA Group" şirkətinin İdarə Heyətinin məsləhətçisi Rassel TEYLOR çıxış edərək dedi:

- Hörmətli zati-aliləri cənab Prezident Əliyev.

Xanımlar və cənablar.

Hörmətli qonaqlar.

Burada "Bakı Enerji Həftəsi"nin Təşkilat Komitəsi adından sizi salamlayıram. Bu il 320 fərqli şirkət 35 ölkəni təmsil edir və bu da toplam olaraq keçən ilin sərgisi ilə müqayisədə 25-30 faiz artım deməkdir. Budəfəki "Bakı Enerji Həftəsi" eyni zamanda önəmli bir hadisə ilə - Azərbaycanın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin yubileyi ilə üst-üstə düşür. Prezident Əliyev 2023-cü ili "Heydər Əliyev İli" elan edib və bu-

na görə də bütün sərgilərdə, əlbəttə ki, bu mövzuya ayrıca xüsusi bir diqqət yetiriləcəkdir. Sərgi çərçivəsində Ulu Öndərin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş stendimiz də vardır.

Əlbəttə ki, biz böyük məmnuniyyətlə Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinə təşəkkürümüzü, həmçinin SOCAR-a - Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinə də minnətdarlığımızı bildiririk. "Bakı Enerji Həftəsi"nə dəstəyinizə görə minnətdaram.

Hörmətli zati-aliləri, biz eyni zamanda bu tədbiri dəstəklədiyinizə görə Sizə ayrıca minnətdarlıq. Ənənəvi olaraq açılış mərasimində iştirakınız bu önəmli bir daha vurğulayır və bütövlükdə enerji sahəsinə olan bir töhfədir.

Xanımlar və cənablar, mən sizin hər birinizə uğurlar və bu həftə ərzində məhsuldar görüşlər arzulayıram, təşəkkür edirəm. İndi isə sözü zati-aliləri cənab Prezidentə verirəm. Buyurun, cənab Prezident.

Dövlətimizin başçısı açılış mərasimində çıxış etdi.

Azərbaycan enerji sahəsində nəhəng

Prezident İlham Əliyev "Bakı Enerji Həftəsi" çərçivəsində 28-ci Beynəlxalq

Prezident İlham Əliyevin ÇIXIŞI

- Hörmətli xanımlar və conablar. Hörmətli qonaqlar.

"Bakı Enerji Həftəsi"ne xoş gəlmisiniz. Əvvəlcə bu mühüm tədbirin təşkilatçılarna öz təşəkkürümü bildirirəm. Artıq qeyd edildiyi kimi, 30 ildir - 1994-cü ildən etibarən Xəzər Neft-Qaz Sərgisi Azərbaycanı öz potensialını beynəlxalq investora təqdim etməyə imkan yaradır. Biz 1994-cü ildə neft strategiyamızın - Ulu Öndər Heydər Əliyevin neft strategiyasının astanasındaydıq. Bu il biz müasir Azərbaycanın yaradıcısı, Ulu Öndərin 100 yaşını qeyd edirik. 1994-cü ildə ilk neft-qaz sərgisi keçirildi və həmin il məhz "Əsrin müqaviləsi" imzalandı ki, bu da ölkəmizdə vəziyyəti kökündən dəyişdi, sərmayələr cəlb edildi, geniş iqtisadi sabitlik təmin olundu və əlbəttə ki, Azərbaycanın firavan gələcəyinin təməli qoyuldu.

1994-cü ildə Birinci Qarabağ müharibəsi başa çatdı, atəşkəs imzalandı və ondan bir neçə ay sonra "Əsrin müqaviləsi" imzalandı. Yəni o zaman Azərbaycan olduqca riskli bir məkan sayılırdı, müstəqilliyini yeni əldə etmişdi, müstəqilliyimizin 3 yaşına girmişdi və əlbəttə ki, bir çox insan Azərbaycan haqqında məlumatla malik deyildi, ölkəmizin harada yerləşdiyini bilmirdi və ölkəmiz keçid dövründə idi, sovet sistemindən bazar iqtisadiyyatına keçid dövrünü yaşayırdı. Bununla yanaşı, ərazilərimizin işğalı, bir milyondan artıq qaçqın-köçkün, vətəndaş qarşıdurması - bütün bunlar, əlbəttə ki, sərmayəçiləri bir növ qorxudurdu. Ona görə də bir çox səyər tələb edildi ki, biz tərəfdaşlarımızı buraya dəvət edə bilək. Məsələn, bizim BP kimi 30 illik tərəfdaşımızı və ilk konsorsiumun ovaxtı üzvlərini də buraya dəvət etmək üçün olduqca böyük səyər lazım oldu. Bizim neft komerçlorumuz yox idi, infrastrukturumuz yox idi, həttə ölkədə mülki infrastruktur da geridə qalmışdı.

Ona görə də 1994-cü ildə "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması yeganə addım idi ki, Azərbaycana dayanıqlı inkişaf, iqtisadi müstəqillik və bunun nəticəsində də siyasi müstəqillik gətirdi.

Xəzər Neft-Qaz Sərgisi 1994-cü ildə təşkil edildiyə ilk tədbir idi ki, Azərbaycanı dünyanın beynəlxalq enerji ictimaiyyətinə təqdim etdi. Biz təşkilatçılara davamlı dəstəyə görə təşəkkür edirik eyni zamanda onu da vurğulamaq istəyirəm və hesab edirəm ki, "Bakı Enerji Həftəsi" enerji sahəsində aparıcı beynəlxalq tədbirdir. Mənim sözlümdə təsdiqi o ola bilər ki, kimlər bu tədbirə öz məktublarını ünvanlayırlar - ABŞ Prezidenti Co Bayden və Böyük Britaniyanın Baş naziri Sunak. Bu onun göstəricisidir ki, bizim bu tədbir qlobal əhəmiyyətə malikdir. Bu fürsətdən istifadə edərək mən ABŞ Prezidentinə, Böyük Britaniyanın Baş nazirinə və onların buradakı nümayəndələrinə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, bizə xoş sözlər göndəriblər və onların sözləri bizi ruhlandırır.

Biz 30 il ərzində enerji sahəsində uğurlu əməkdaşlıq edirik. Bu gün isə artıq bu sahələr şaxələndirilir, ABŞ və Böyük Britaniya hökumətləri hər zaman bizim bütün təşəbbüslərimizi dəstəkləyiblər ki, Azərbaycan öz resurslarını inkişaf etdirə bilsin. Əvvəlcə bu, neftə aid idi, indi isə qaz sahəsi burada söhbət mövzudur. Biz nəhəng enerji infrastrukturunu yaratmışıq ki, bu da Avrasiyanın enerji xəritəsini dəyişdirib. Bu gün Azərbaycan istehsalçı olaraq həm tranzit ölkələr, həm də istehlakçılar üçün daha təhlükəsiz şərait yaradıb. Bu gün enerji təhlükəsizliyi, əlbəttə ki, milli təhlükəsizliyə bərabərdir və həttə milli təhlükəsizlik gündəliyində ön başlıca yeri tutur.

Bununla yanaşı, mən Avropa İttifaqının burda nümayəndəsini gör-

məyə şadam. Bildiyiniz kimi, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan ötən ilin iyulunda enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair anlaşma memorandumu imzalayıb. Bu, uğurla icra edilir. Biz artıq enerji dialoqumuzu başlamışdıq, uğurla davam edirik. Biz Avropa İttifaqı ilə bərabər, "Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şurasının üzvlüyü, o, hər il fevral ayında Bakı şəhərində baş tutur. O da çox böyük əhəmiyyətə malikdir ki, bizim bütün söylərimiz əlaqələndirilir. "Cənub qaz dəhlizi" artıq istifadəyə verildiyəndən sonra belə bu gün bizim yeni vəzifələrimiz var. Ona görə də Avropa İttifaqı ilə Azərbaycanın əməkdaşlığının müsbət məqamları olduqca çoxdur və gələcək potensial da olduqca genişdir.

Biz özümü enerji sahəsində nəhəng transformasiya prosesinin tərkib hissəsi hesab edirik. Azərbaycan çalsır ki, bu məsələdə geridə qalmasını, əslində, lider, aparıcı ölkə olsun. Burada səhəbt yenilənən, bərpaulunan enerji gədir. Mən çox şadam ki, yenilənən enerji ilə bağlı şirkətlər bu gün burada olduqca böyük çoxluq təşkil edirlər. Əminəm ki, illər keçdikcə bu şirkətlərin sayı artacaq. Yəni biz tərəfdaşlarımızla birlikdə neft komerçloru inşa etdik, neft yataqlarına sərmayə qoyduq, daha sonra qaz infrastrukturunu inşa etdik. "Cənub qaz dəhlizi" bizim birgə tarixi nailiyyətimizdir, 3500 kilometrə artıq neft komerçlorından ibarət bir sistemdir və enerji təhlükəsizliyi və enerji şaxələndirilməsində müstəsna rol oynayır.

Mən hər il Xəzər Neft-Qaz Sərgisində çıxış edəndə deyirdim ki, enerji təhlükəsizliyi təkə məşvətlərin şaxələndirilməsi deyil, bu, mənbələrin şaxələndirilməsidir. Bu gün hamı bunu artıq aydın görür ki, bizim halda bu, hər iki məsələdir - həm məşvətlər şaxələndirilir, həm də mənbələr şaxələndirilir. Bizim bu işə çox sadə bir heyətimiz var - beynəlxalq maliyyə institutları, biz hər birimiz vahid komanda kimi çalışırıq ki, enerji təhlükəsizliyini gücləndirək, bir-birimizə müəyyən çətinliklərin öhdəsindən gəlmək üçün dəstək olaq. Onlar situativ çətinliklər və ya strateji çətinliklər ola bilər. Biz bu işdə bir yerdəyik. Mən çox fəxr edirəm ki, Avropa İttifaqının liderləri Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş və ümumavropa qaz təchizatçısı adlandırırlar. Bu, çox vacib bir məsələdir.

Sonuncu "Bakı Enerji Həftəsi"ndən bu günə qədər keçirilən tədbirlər nəzər salsaq görürük ki, bu gün daha çox Avropa ölkəsi Azərbaycanla əməkdaşlıq edir. Mən sonuncu sərgidən bu yana bir neçə mühüm nailiyyəti qeyd edə bilərəm. İyulda biz Avropa İttifaqı ilə enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair anlaşma memorandumunu imzaladıq. Bizim planımız ondan ibarətdir ki, 2027-ci ilə qədər Avropa bazarına qaz təchizatımızı iki dəfə artırmaq. Bu, olduqca real rəqəmdir. Bizim qaz təchizatımızın dinamikasına nəzər salsaq görürük ki, ötən il 8 milyard kubmetr idi, bu il 12 milyard kubmetr neft qazı olacaqdır. Bu, bizim ümumi ixracımızın yarısıdır və 2027-ci il üçün biz bu rəqəmi 20 milyard qaz qatdıracağıq. Bunun üçün mənbələr artıq var, onlardan biri bizim nəhəng "Şahdəniz" yatağıdır, digər yataq "Abşeron"dur. Ümid edirəm ki, olduqca qısa bir zamanda "Abşeron"dan çox yaxşı xəbərlər alacağıq. Oradan çox qısa bir zamanda ilk qaz alacağımıza dair xəbər gözləyirik.

Biz strateji tərəfdaşımız olan BP şirkəti ilə dərin qatlardan qaz hasilatı üzrə layihələr həyata keçiririk. Bütün işlər plana uyğun getməyə başlayıb. Bütün işlər aydın görünür ki, biz hər iki məsələni - həm məşvətlər şaxələndirilir, həm də mənbələr şaxələndirilir. Bizim bu işə çox sadə bir heyətimiz var - beynəlxalq maliyyə institutları, biz hər birimiz vahid komanda kimi çalışırıq ki, enerji təhlükəsizliyini gücləndirək, bir-birimizə müəyyən çətinliklərin öhdəsindən gəlmək üçün dəstək olaq. Onlar situativ çətinliklər və ya strateji çətinliklər ola bilər. Biz bu işdə bir yerdəyik. Mən çox fəxr edirəm ki, Avropa İttifaqının liderləri Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş və ümumavropa qaz təchizatçısı adlandırırlar. Bu, çox vacib bir məsələdir.

Digər vacib tədbirlərdən biri Yunanıstan-Bolqarıstan interkonektorunun açılışı idi. Mən həmin tədbirdə iştirak etdim. Bunun nəticəsində artıq Azərbaycan Bolqarıstanla da qaz nefti əlaqələndirəcək. Biz Bolqarıstan vasitəsilə digər ölkələrə qazın nəqli imkanlarını nəzərdən keçiririk və tezliklə qonşu ölkələrə də bizim qazımız nefti göndərəcəkdir. Rumiyyə artıq bu əməkdaşlıq formatının üzvüdür. Hər şey plana uyğun gətirib bütünlü interkonektorlar vaxtında inşa ediləcək, - yeni bu ilin sonuna qədər, - bizim qazımız Macarıstana və Serbiyaya nefti göndərəcəkdir. Bununla da bizim qaz ixracımızın coğrafiyası genişləndiriləcək.

Ötən il dekabr ayında Buxarest şəhərində "yaşıl enerji"yə dair digər bir mühüm tədbir keçirildi. Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan, Rumiyyə bir araya gəldilər və Avropa Komissiyasının prezidenti də həmin tədbirdə iştirak etdi. Orada "yaşıl enerji"yə və transmissiyaya dair müvafiq sənəd imzalandı. Əminəm ki, bu, qlobal əhəmiyyətə malik bir layihə olacaqdır. Bu layihə daha çox ölkələr və şirkətlər cəlb edəcəkdir. Biz artıq təşkilat komitəsinin ilk iclasını keçirdik və razılıq əldə olundu. Belə ki, layihə çərçivəsində Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundan əldə olunaçaq külək enerjisini ötürücü xətlər və Qara dənizin dibi ilə çəkilibcək sualtı kabel vasitəsilə Avropa bazarlarına nefti nəzərdə tutulur.

Biz indi elə bir mərhələyəyik ki, layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılması həyata keçirilir. Hesab edirik ki, bu layihə çərçivəsində on azı 4 qişavət "yaşıl enerji"ni Avropaya nefti göndərəcəkdir ki, bu da bizim əlavə töhfəmiz olacaqdır. Digər mühüm tədbirlərdən biri bu ilin aprel ayında Sofiya şəhərində keçirilib. Bolqarıstan Prezidentinin təşəbbüsü ilə. Bu, "Həmriyyəlik Həftəsi" adlandırılan layihədir. Bu layihəyə Azərbaycan, Bolqarıstan, Macarıstan, Rumiyyə və Slovakiya daxildir. Bu da elə bir layihədir ki, orada əlavə interkonektorların inşa ediləcək. Yəni Avropa İttifaqının yüksək rəhbərliyi məmurları Azərbaycanı ümumavropa qaz təchizatçısı adlandırırırsa, bu tamamilə doğrudur.

Bizim təchizatın coğrafiyası əminəm ki, genişlənməkdə davam edəcəkdir. Çünki Azərbaycan qazına ehtiyac artmaqdadır. Son ilərim ərzində bizə 10-dan artıq ölkə müraciət edib ki, təchizatın həcmi artırıq və ya həmin ölkələrə təchizatı başlasın. Əlbəttə, biz bütün dostlarımızın ehtiyacını ödəməyə çalışırıq. Sərmayələri də əlaqələndirəcəyik ki, bazar imkanları nəzərdə alınmışdır. Onu da vurğulayım ki, bu işdə beynəlxalq maliyyə institutlarının dəstəyinə ehtiyacımız var. Biliyəm ki, bu gün "yaşıl enerji"yə gəlincə, bəzi beynəlxalq maliyyə institutları neft-qaz sahəsini maliyyələşdirməyə dayandıırıblar. Amma mən hesab edirəm ki, biz bir balaca realist olmalıyıq. Çünki qaz və neft təchizatı olmadan enerji təhlükəsizliyi tam olaraq təmin edilə bilməz.

Bərpaulunan enerji haqqında danışarkən deyim ki, Azərbaycanın nəhəng potensialı var. Onun artıq ilkin hesablaması aparılıb, 157 qişavət həcminə qədər enerji təchizatı mümkündür. Beynəlxalq investora imzalanmış iki müqavilə növbəti bir il, ya da ilərim ərzində 500

meqavata yaxın "yaşıl enerji" əldə etməyə imkan verəcək. Ümumilikdə saziş və memorandumları nəzərdə alsaq biz artıq 25 qişavət qazı sazişlər imzalamışıq. Əlbəttə, anlaşma memorandumu imzalamaq o demək deyil ki, dərhal reallaşacaq və müqavilə olacaqdır. Ancaq biz elə şirkətlərlə anlaşma memorandumları imzalamışıq ki, onlar bərpaulunan enerji sahəsində qlobal liderlərdir. Ona görə də bunların real müqaviləyə çevrilməsi ehtimalı olduqca yüksəkdir. Ancaq imzalanan memorandumların yarısı belə reallaşsa, bu olduqca böyük rəqəm olacaqdır və Azərbaycanın özünün daxili istehlakından iki dəfə artıq olacaqdır. Yəni, dediyim kimi, biz bu gün enerji istehsalı üçün istifadə etdiyimiz böyük qaz həcminə qonşu əldə edəcəyik və onu da beynəlxalq bazara çıxaracağıq.

Əlbəttə, görülməli işlər çoxdur, TANAP genişlənməlidir, TAP genişlənməlidir. Bizim digər Avropa boru komerçlorinə də çıxışımız olmalıdır və Balkanlarda belə bir çıxışımız olmalıdır. Avropada interkonektorların sayı mütləq artırılmalıdır. Bütün bu məsələlər əlaqələndirilmiş şəkildə həyata keçirilməlidir. Çünki biz burada böyük sərmayə qoymalıyıq. Ona görə biz əmin olmalıyıq ki, hasil etdiyimiz əlavə qazın, planlaşdırmadığımız həcmlərin, - biz ancaq artan tələbatı nəzərdə alaraq bunu hasil edirik, - real alıcısı olacaqdır. Ona görə də biz bu komanda işini davam etdirməliyik. Dediym kimi, "Cənub qaz dəhlizi" layihəsi artıq başa çatdısa da, Məşvərət Şurasının işi hər il fevral ayında Bakıda davam edir. Növbəti toplantı ümumən fevral ayında Bakıda keçiriləcəkdir. Çünki artıq yeni iştirakçılarımız var, yeni ideyalarımız var, planlarımız var. Biz bunları reallaşdırırdıqca bütün işlərimiz uğurla gedəcəkdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

transformasiya prosesinin tərkib hissəsidir

Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin rəsmi açılış mərasimində iştirak edib

Sonra ABŞ Dövlət katibinin enerji ehtiyatları üzrə köməkçisi **Cefri PYATT** çıxış edərək dedi:

- Sabahınız xeyir.
Zati-aliləri, cənab Prezident Əliyev.

Xanımlar və cənablar.
Mən böyük məmnuniyyətlə "Bakı Enerji Həftəsi"ndə iştirak edirəm. Otuz ildən artıqdır ki, ABŞ və Azərbaycan Respublikası uğurlu əməkdaşlıq edirlər. ABŞ Cənubi Qafqaz regionunda sabitlik, firavanlıq və müstəqilliyin tərəfdarıdır. Biz Azərbaycanın Ukraynanın ərazi bütövlüyünə və müstəqilliyinə göstərdiyi güclü dəstəyə görə təşəkkür edirik.

Azərbaycan davamlı sürətdə enerji təhlükəsizliyinin gücləndirilməsində etibarlı tərəfdaş olub. ABŞ bundan sonra da əməkdaşlığı davam etdirəcək və əmindir ki, etibarlı enerji mənbələri Azərbaycan tərəfindən təmin olunacaq. Əlbəttə ki, mühüm iqlim hədəflərimizlə bağlı da əməkdaşlıq edəcəyik. İndi isə Prezident Baydenin məktubunu səsləndirirəm.

Cefri Pyatt ABŞ Prezidenti Cozef Baydenin Prezident İlham Əliyevə məktubunu oxudu.

ABŞ Dövlət katibinin köməkçisi Cefri Pyatt dedi: Bir daha, cənab Prezident, hörmətli qonaqlar, bu tədbirə uğurlar arzulayıram.

Böyük Britaniya Baş nazirinin Azərbaycan üzrə ticarət elçisi **Baronessa Emma NİKOLSON** çıxış edərək dedi:

- Cənab Prezident, böyük məmnuniyyətlə bizim Baş nazirimizin məktubunu Sizə və qonaqların diqqətinə təqdim etmək istəyirəm.

Baronessa Emma Nikolson Böyük Britaniyanın Baş naziri Rişi Sunakin Prezident İlham Əliyevə məktubunu oxudu.

Baronessa Emma Nikolson dedi: Mən də Baş nazirimizə məlumat verəcəyəm ki, bu sorgu çox uğurlu bir tədbirdir. Mən təəssüf edirəm ki, bizim Baş nazir ötən həftə Londonda Ulu Öndərin 100 illiyinə həsr edilmiş tədbirə qatıla bilməyib. Çox gözəl bir tədbir olub. Ulu Öndərin xatirəsi daim yad olunacaq, cənab Prezident.

Avropa Komissiyasının enerji siyasəti strategiyası və koordinasiya üzrə direktoru xanım **Kristina Lobillo BORRERO** çıxış edərək dedi:

- Hörmətli zati-aliləri cənab Prezident Əliyev.

Nazirlər, səfirlər.
"Bakı Enerji Həftəsi"nin iştirakçıları, hamınızı salamlayıram.

Avropa İttifaqının energetika məsələləri üzrə komissarı xanım Kadri Simsonun adından və şəxsən öz adımdan bizim üçün çox mühüm hadisə olan "Bakı Enerji Həftəsi"ni yənidən davətə görə Sizə təşəkkür etmək istədim.

Xanım Ursula Fon der Lyayen Azərbaycan Respublikası ilə Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq müqaviləsini imzalamaq üçün ötən ilin iyul ayında Bakı

da səfərdə olub. Komissar Simson isə fevral ayında səfər etmişdi. "Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şurası və "Yaşıl Enerji" Məşvərət Şurasının ("Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 9-cu və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 1-ci iclaslarında) iclasında iştirak etmişdi. Nazir Pərviz Şahbazov isə yüksək səviyyəli enerji dialoqumuz üçün bu ayın əvvəlində Brüsseldə səfərdə olmuşdur.

Yaşadığımız çətin dövrlərdə Azərbaycan keçən il Avropa İttifaqı bazarına qaz tədarükünü 40 faiz artırdı. Bu, enerji böhranından yan ötmək və Rusiya yanacaqlarından imtina etmək üçün önəmli tədbir idi. Həmçinin qaz ticarətimizin iqtisadi artırımları baxımından "Cənub qaz dəhlizi"nin genişləndirilməsini alqışlayırıq. Biz bu qazın son istifadəçilərinə çatdırılması üçün Avropa İttifaqının daxilində infrastrukturumuzu inkişaf etdiririk. Amma bizim ikitərəfli işimiz üçün böhranın idarə edilməsindən ibarət deyil. Söhbət eyni zamanda Cənubi Qafqaz və Avropa İttifaqı arasında "Yaşıl enerji dəhlizi" layihəsindən başlayaraq gələcək iqtisadiyyatımıza doğru yol cizməkdən gedir. Bu fəlaqnamə layihələri olaraq təqdim edilib. Eyni zamanda Şərqi Tərəfdaşlığı məkanında önəmli layihələrə çevrilir, həmçinin global çağırışdır. Bu baxımdan əməkdaşlıq üçün böyük imkanlar var. Bu, həqiqətən də, mümkündür. Bunu reallığa çevirmək imkanımız var.

Biz həm Azərbaycan, həm də Avropa İttifaqında enerji təhlükəsizliyini gücləndirmək, bərpaolunan enerji sərmayəsinin açmaq və uzun müddət ərzində bazarlarımızda ticarət

retori təşviq etmək öhdəliyimizə sadıq. Bu baxımdan Azərbaycan elektrik enerjisi haqqında qəbul edilmiş yeni qanunu alqışlayırıq. Bizim tərəfindən Avropa İttifaqı qanunvericiləri bu yaxınlarda yeni enerji sərəmərəliliyi və bərpaolunan enerji tədbirləri, o cümlədən daha iddialı 2030-cu il hədəfləri ilə bağlı danışıqları tamamladılar. İqlim və enerji üzrə böyük iqtisadiyyatlar forumunun son iclasında xanım Ursula Fon der Lyayen noyabr ayında Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Dubayda keçiriləcək İqlim Dəyişikliyi Konfransı - "COP-28" ərəfəsində enerji sərəmərəliliyi və bərpaolunan enerji üçün global hədəflər təyin edib. Bu baxımdan biz inanırıq ki, həmin məqsədə çatmaqda Azərbaycan da bizə dəstək olacaq. Əlbəttə ki, burada həm qaz tədarükünün artırılması, həm də yerli və beynəlxalq bazarlar üçün imkanlar olmalıdır. Bu baxımdan maarifləndirməyə və məlumatlandırmağa ehtiyac var. Biz də tənzimləyici çərçivə olaraq daha çox səfərbərliyə nail olunması, emissiyaların azaldılması sahələrində və digər sahələrdə böyük işlər görürük. Biz Azərbaycan ilə bu istiqamətdə bərabər çalışmağa hazırız.

Zati-aliləri, hörmətli səfirlər, nazirlər, xanımlar və cənablar, çıxışının sonunda bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, bizim Azərbaycanla bu istiqamətdə uzunmüddətli əməkdaşlığımızı, höqiqətən də, çox əhəmiyyətli hesab edirik. Bu, həm dayanıqlılıq və eyni zamanda bərpaolunan enerjiyə tələbatın təmin olunması baxımından çox önəmlidir. Azərbaycan və digər beynəlxalq tərəfdaşlarla bir yerdə işləyərək enerji keçidimizi təmin etmişik, eyni zamanda sənaye əsaslarını gücləndirmək və iqtisadiyyatlarımızı iqlim neytrallığına yönəltmək üçün böyük imkanlar var.

Biz həm Azərbaycan, həm də Avropa İttifaqında enerji təhlükəsizliyini gücləndirmək, bərpaolunan enerji sərmayəsinin açmaq və uzun müddət ərzində bazarlarımızda ticarət

retori təşviq etmək öhdəliyimizə sadıq. Bu baxımdan Azərbaycan elektrik enerjisi haqqında qəbul edilmiş yeni qanunu alqışlayırıq. Bizim tərəfindən Avropa İttifaqı qanunvericiləri bu yaxınlarda yeni enerji sərəmərəliliyi və bərpaolunan enerji tədbirləri, o cümlədən daha iddialı 2030-cu il hədəfləri ilə bağlı danışıqları tamamladılar. İqlim və enerji üzrə böyük iqtisadiyyatlar forumunun son iclasında xanım Ursula Fon der Lyayen noyabr ayında Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Dubayda keçiriləcək İqlim Dəyişikliyi Konfransı - "COP-28" ərəfəsində enerji sərəmərəliliyi və bərpaolunan enerji üçün global hədəflər təyin edib. Bu baxımdan biz inanırıq ki, həmin məqsədə çatmaqda Azərbaycan da bizə dəstək olacaq. Əlbəttə ki, burada həm qaz tədarükünün artırılması, həm də yerli və beynəlxalq bazarlar üçün imkanlar olmalıdır. Bu baxımdan maarifləndirməyə və məlumatlandırmağa ehtiyac var. Biz də tənzimləyici çərçivə olaraq daha çox səfərbərliyə nail olunması, emissiyaların azaldılması sahələrində və digər sahələrdə böyük işlər görürük. Biz Azərbaycan ilə bu istiqamətdə bərabər çalışmağa hazırız.

Neft və Qaz - "Caspian Oil&Gas" və 11-ci Xəzər Beynəlxalq Energetika və Yaşıl Enerji - "Caspian Power" sərgiləri ilə tanış oldu.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti - SOCAR sərgidə geniş təmsil olunur. Bildirildi ki, SOCAR "Bakı Enerji Həftəsi"ndə baş tərəfdaş olaraq iştirak edir. Stenddd SOCAR-ın Apstrim, Midstrim və Daunstrim istiqamətlərində, həmçinin marketing, satış fəaliyyəti və müxtəlif xidmətləri barədə məlumatlar təqdim olunur. "Yaşıl enerji" layihələrinə dair bəlmədə SOCAR-ın "yaşıl enerji"yə baxış, bərpaolunan enerji mənbələri üzrə pilot layihələri barədə informasiyalar təqdim olunur. Stenddd həmçinin SOCAR-ın elmi-tədqiqat işləri və nanotexnologiyalar, təlim və təhsil proqramları barədə məlumatlar yer alır.

Prezident İlham Əliyev BP-Azərbaycan stendinə də baxdı. BP şirkəti 30 ildən çoxdur ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərir və 5 böyük enerji layihəsinin operatorluğunu təhlükəsiz və etibarlı şəkildə həyata keçirir. Bu günədək BP öz tərəfdaşları ilə birlikdə ölkəmizdəki layihələrə təxminən 84 milyard dollar sərmayə qoyub. Şirkət on minlərlə iş yeri yaratmaqla və genişmiqyaslı sosial sərmayə fəaliyyətləri həyata keçirməklə yerli icmalara müsbət təsir göstərib.

Dövlətimizin başçısı **Türkiyənin TPAO** şirkətinin stendi ilə də tanış oldu. 69 illik tarixə malik şirkət kəşfiyyat işləri, qazma, hasilat sahəsində fəaliyyətini Türkiyə, Kipr, Əfqanıstan, Azərbaycan, İraq və Rusiya da daxil olmaqla müxtəlif ölkələrdə davam etdirir. 2020-ci ildə TPAO Qara dənizdəki Sakarya qaz yatağında dünyada 2-ci ən böyük qaz kəşfiyyatına nail olub. TPAO "Şahdəniz"də 19, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinə 19, "Azəri-Çıraq-Günəşli"də 5,73, Bakı-Tbilisi-Ceyhanda 6,53 faiz paya malikdir.

Sərgidə xüsusi pavyonla təmsil olunan Almaniya ziyarətçiləri qaz

ma, nasos, təhlükəsizlik texnikası, kəşfiyyat və hasilat üzrə ixtisaslaşan şirkətlərinin fəaliyyəti ilə tanışdır. Pavyonda Almaniya şirkətləri ilə ədəd birləşdirici təşkilatdır. Baş ofisi Qazaxıstanda yerləşən assosiasiyaların üzvləri arasında "Azərbaycan Dəmir Yolları", "Xəzər Dəniz Gömüçülü", "Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı" QSC-ləri qeyd etmək olar.

Rusiyanın "TMK" şirkəti iqtisadiyyatın müxtəlif sektorları üçün dəstək xidmətləri üzrə aparıcı təchizatçidir. Şirkət hazır boru kəmərləri, o cümlədən enerji, kimya, maşınqayırma, tikinti və digər sahələr üçün xüsusi borular və digər məhsullar istehsal edir.

Çinin "CHINT Electric" şirkəti də sərgidə geniş təmsil olunur. Şirkət təmiz enerji, enerji bölgüsü, bəyükhəcmli məlumatlar və enerjiddə əlavə dəyər xidmətlərindən ibarət əsas bizneslərə malikdir. Bundan əlavə, şirkət biznesinin əsas istiqamətlərinə fotoelektrik avadanlıqlar, enerjinin saxlanması, ötürülməsi və paylanması, aşağı gərginlikli aparatlar, ağıllı terminalar, program təminatının hazırlanması və idarəetmənin avtomatlaşdırılması daxildir.

İsrailin "Magal Solutions" şirkəti gücləndirilmiş təhlükəsizlik və sərəmərəlilik üçün operativ komanda-nəzarət hərəlinin global inteqratorudur. 100-dən çox ölkədə fəaliyyət göstərən şirkət dəniz limanı, sərhəd, neft üçün bir sıra hərəlinin layihələndirilməsi və çatdırılması üzrə ixtisaslaşmış.

Prezident İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) "MASDAR" şirkətinin stendinə də baxdı.

"MASDAR" bərpaolunan enerji və yaşıl hidrogen texnologiyalarının inkişafını və təbii inkişaf etdirərək dünyada bu sahənin ən qabaqçıl şirkətlərindən biridir. 2006-cı ildə yaradılan "MASDAR" bu gün 40-dan çox ölkədə fəaliyyət göstərir və onlara təmiz enerji məqsədlərində nail olmaqda və davamlı inkişafda kömək edir. Şirkət Azərbaycanla ümumi gücü 10 qıqavata qədər olan bərpaolunan enerji mənbələri layihələri üzrə müqavilələr imzalayıb. Şirkət hazırda gücü 230 meqavvat olan Qaradağ Günəş-Elektrik Stansiyasının inşası layihəsini icra edir.

Özbəkistanın "Uzbekneftegaz" şirkəti neft və qazın hasilatı, saxlanması, emalı və satışı ilə məşğul olur. Ölkənin ən böyük dövlət şirkəti olan "Uzbekneftegaz" təbii qaz hasilatına görə dünyada 11-ci yerdədir. Şirkətin fəaliyyəti geoloji kəşfiyyat, neft və qaz yataqlarının işlənməsi, qazma, hasilat, karbohidrogenlərin emalı, neft məhsulları, kimya avadanlıqlarının istehsalına qədər bütün neft və qaz əməliyyatları zəncirini əhatə edir. Burada Prezident İlham Əliyevə xatirə hədiyyəsi təqdim olundu.

Niderlandın **"DAMEN Shipyards"** şirkəti 95 ildir ki, mühəndislik, gəmiqayırma, gəmi təmiri xidmətləri təqdim edir. Şirkət 5 qitədə 11 mindən çox işçinin işlədiyi 35 gəmiqayırma zavodunu idarə edir.

Dövlətimizin başçısı İtaliyanın **"Tenaris"** şirkətinin stendinin təqdimatında oldu. Bildirildi ki, şirkət global enerji sənayesində və digər tətbiq sahələrində istifadə olunan boru və əlaqədar xidmətlərin aparıcı təchizatçısıdır. Şirkətin məqsədi məhsulun işlənmə hazırlanması, istehsal mükəmməlliyi və tədarük proseslərinin idarə edilməsi vasitəsilə müştərilərin biznesinə dəyər verməkdir.

Belarus Ticarət və Sənaye Palatasının **"Belinterexpo"** unitar müəssisəsi sərgidə ölkənin neft emalı, kimya və neft kimyası müəssisələrinin və təchizatlarının ekspozitsiyalarını təqdim edir. Müəssisədə 500-dən çox adda neft-kimya və kimya məhsulları istehsal olunur.

Rusiyanın ən böyük 5 neft-qaz şirkətindən biri olan **"Qazprom"** da sərgidə təmsil olunur. "Qazprom" qazın, qaz kondensatının və neftin geoloji kəşfiyyatı, hasilatı, daşınması, saxlanması, emalı, avtomobil üçün qaz yanacağı, həmçinin istilik və elektrik enerjisinin istehsalı və satışı ilə məşğul olan global enerji şirkətidir. Şirkət təbii qaz ehtiyatları və hasilatı baxımından global liderdir.

Prezident İlham Əliyev **"SOCAR Türkiyə"** şirkətinin stendinə də tanış oldu. Türkiyənin ən mühüm sənaye holdinglərindən biri olan "SOCAR Türkiyə" neft-kimya, emal, təbii qaz, ticarət, ötürmə və paylama sahələrində fəaliyyətini davam etdirir. Stenddd "SOCAR Türkiyə" şirkətinin son 15 il ərzindəki layihələri, yatırımları və fəaliyyəti barədə videoçarx nümayiş olunur.

ABŞ-nin **"Schlumberger"** (SLB) şirkəti neft və qaz yataqlarının kəşfiyyatı, quyuların qazılması, hasilat və emal üzrə dünyanın qabaqçıl texnologiya təchizatçısıdır. Azərbaycanda da bir çox layihələrdə iştirak edən şirkət yataqların kəşfiyyat-qazma işində, boru kəmərinin bərpası və digər sahələrdə xidmətlərinin təklif edir. Avadanlıq və xidmətlərin ən geniş çeşidini sənayedə təmin edən bu qurum fəaliyyətində innovativ həllərə üstünlük verir.

Dövlətimizin başçısı Fransanın **"TOTAL"** şirkətinin stendinə də baxdı. "TOTAL" 1996-cı ildən Azərbaycanla fəaliyyət göstərir və enerji sektorunda fəal iştirak edir. Şirkət insanların rifahının yüksəldilməsi üçün dayanıqlı inkişafı bütün aspektlərdə öz strategiyasının, layihələrinin və əməliyyatlarının əsası hesab edir və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin dəstəklənməsində meyar olmağa çalışır.

Prezident İlham Əliyev sərginin xatirə kitabını imzaladı. Sonda dövlətimizin başçısına xatirə hədiyyələri təqdim edildi.

Qeyd edək ki, "Caspian Oil&Gas" Sərgisi artıq 28 ildir ki, neft, qaz və enerji sektorunda əhəmiyyətli əməkdaşlıq üçün mühüm platformaya çevrilib. Hər il Azərbaycan Prezidentinin açılış mərasimində iştirakı enerji sənayesində yüksək statusunu bir daha təsdiqləyir.

Həmçinin tədbirin bir çox ölkələrdən olan şirkətləri, yüksək səviyyəli qonaqları, dövlət xadimlərini və beynəlxalq enerji ekspertlərini Bakıya toplamaq təsədüfii deyil. Azərbaycan paytaxtı artıq bir müddətdir ki, nüfuzlu tədbirlərin təşkil edildiyi, mühüm qeydərən və əməkdaşlıq məsələlərinin müzakirə edildiyi məkanına çevrilib. Bu gün Azərbaycan yalnız özünün deyil, digər ölkələrin də enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynayır. Bu baxımdan da sərgilərin böyük əhəmiyyəti vardır.

Azərbaycanda beynəlxalq sərgilərin keçirilməsi təşəbbüsü Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən irəli sürülüb. Ulu Öndər 1994-cü ildən təşkil edilən sərgilərə daim dəstək verib. Bu il xalqımız müasir Azərbaycanın qurucusu Ümummilli Lider Heydər Əliyev 100 illik yubileyini qeyd edir. Bu əlamətdar hadisədə "Bakı Enerji Həftəsi"nin proqramında da öz əksini tapır. Həftə çərçivəsində Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilmiş poçt markası buraxılıb. Sərgidə Ümummilli Liderin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş xüsusi stend də nümayiş etdirilir.

"Bakı Enerji Həftəsi" çərçivəsində iyunun 3-dək davam edəcək sərgilərdə 38 ölkədən 331 şirkət iştirak edir.